

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/21921,Andrzej-Chmielarz-Antoni-Chrusciel-Monter.html>
26.02.2026, 15:55

Andrzej Chmielarz: Antoni Chruściel „Monter”

Wbrew powszechnemu i utrwalonemu przekonaniu, powstańczą walką w Warszawie kierował dowódca Okręgu AK Warszawa gen. Antoni Chruściel „Monter”, a nie gen. Tadeusz Komorowski „Bór”.

[Polskie Państwo Podziemne](#) [Polskie wojsko](#) [Powstanie Warszawskie](#)

16.06

Przyszły dowódca Powstania Warszawskiego urodził się 16 czerwca 1895 r. w rodzinie Andrzeja i Katarzyny, mieszkańców wsi Gniewczyna Łańcucka. Uczęszczał do szkoły w Gniewczynie, a później w Przeworsku. We wrześniu 1908 r. rozpoczął naukę w gimnazjum w Jarosławiu, które ukończył 28 czerwca 1914 r. Podczas nauki w Jarosławiu brał udział w ruchu niepodległościowym grupy „Zarzewie”. Należał do Oddziału Ćwiczebnego im. Księcia Józefa Poniatowskiego w Jarosławiu i uczestniczył w zajęciach Polskiej Drużyny Strzeleckiej. Wstąpił do Legionu Wschodniego, a po jego rozwiązaniu we wrześniu 1914 r. został powołany do służby w armii austriackiej.

Początkowo służył w 20. Pułku Piechoty w Nowym Sączu, a następnie w 90. pp w Jarosławiu. Po ukończeniu w 1915 r. szkoły dla podoficerów otrzymał stopień kaprała i został skierowany do szkoły oficerów rezerwy. Kiedy kończyła się I wojna światowa, był porucznikiem. Przebywał wówczas w Krzywym Rogu na Ukrainie. Był wśród tych, którzy sprawili, że niemal cały 90. pp powrócił transportem kolejowym do Jarosławia.

Służbę w Wojsku Polskim rozpoczął 4 grudnia 1918 r. jako dowódca 5. kompanii 14. pp (utworzonego z byłego 90. pp). W czerwcu następnego roku awansował do stopnia kapitana. Później wziął udział w wyprawie kijowskiej oraz w dalszych walkach z bolszewikami. Został odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari V klasy. We wniosku odznaczeniowym mjr Stanisław Dąbek napisał:

„Przez cały czas wojny z bolszewikami odznaczał się osobistą odwagą, wielką inicjatywą i umiejętnością prowadzenia kompanii. Był w każdej walce przykładem”.

W 1920 r. Chruściel rozpoczął studia prawnicze na Uniwersytecie Jana Kazimierza. Po przeniesieniu w grudniu 1921 r. 14. pp do Włocławka objął stanowisko dowódcy I batalionu. W październiku 1922 r. otrzymał przydział do stacjonującego w Białymstoku 42. pp, w którym dowodził 3., a potem 6. kompanią. Równocześnie kontynuował studia prawnicze i 6 września 1923 r. otrzymał absolutorium. Od 17 października służył w Korpusie Kadetów nr 1 we Lwowie, gdzie dowodził kolejno 1., 2. i 4. kompanią. 12 lipca 1924 r. ożenił się z Walerią Strońską. Z małżeństwa miał dwie córki – Wandę i Jadwigę. W lipcu 1925 r. otrzymał awans do stopnia majora.

Od maja 1926 r. służył w 6. Pułku Strzelców Podhalańskich w Stryju jako dowódca II batalionu. Od grudnia 1929 do sierpnia 1931 r. studiował w Wyższej Szkole Wojennej w Warszawie. Komendant WSWoj., gen. Tadeusz Kutrzeba, wystawił mu znakomitą opinię:

„Inteligentny, zdolny. Sąd jasny, logiczny. [...] Wielka pracowitość i sumienność, umiejętność organizowania pracy. Doskonały znawca działań piechoty. Nadaje się na każde stanowisko w sztabie oraz jako wykładowca taktyki w szkolnictwie. Doskonały typ oficera liniowego. Szkołę

ukończył z postępowaniem bardzo dobrym”.

Po ukończeniu studiów, już jako major dyplomowany, Chruściel do stycznia 1937 r. wykładał w WSWoj. taktykę. Był również członkiem redakcji miesięcznika „Przegląd Piechoty”. W kwietniu 1932 r. awansował na podpułkownika dyplomowanego i został wyznaczony na kierownika kursu w Centrum Wyszkożenia Piechoty w Rembertowie. W początkach 1937 r. objął stanowisko zastępcy dowódcy 40. Pułku Strzelców Lwowskich. Rok później, w lutym 1938 r., został dowódcą 82. Syberyjskiego Pułku Strzelców im. Tadeusza Kościuszki w Brześciu nad Bugiem.

Podczas wojny 1939 r. jego pułk wchodził w skład 30. Dywizji Piechoty w ramach Grupy Operacyjnej „Piotrków”. Pułk wyróżnił się w walkach pod Szczercowem (4 września) i w rejonie Magdalenowa – Teofilowa – Żar (5 września), gdzie udanym kontrnatarciem wyparł Niemców z zajętych przez nich wcześniej miejscowości. Boje z Niemcami Chruściel zakończył w twierdzy Modlin. Za udział w walkach wrześniowych otrzymał Krzyż Złoty Orderu Virtuti Militari IV klasy. Po kapitulacji twierdzy Modlin dostał się do niewoli niemieckiej i został osadzony w obozie przejściowym w Działdowie, z którego zwolniono go w końcu października tegoż roku. Zwolnionych oficerów Niemcy zobowiązali do meldowania się u władz okupacyjnych, ale Chruściel, słusznie zakładając, że może się to skończyć ponownym zatrzymaniem, nie dopełnił tego obowiązku.

[Czytaj artykuł Andrzeja Chmielarza Antoni Chruściel „Monter” na portalu przystanekhistoria.pl](#)

Polecamy:

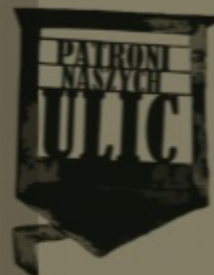
- [Broszura: Generał brygady Antoni Chruściel \(1895-1960\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Polskie Państwo Podziemne, Polskie wojsko, Powstanie warszawskie

Artykuł



Generał brygady Antoni Chruściel (1895–1960)



Broszura IPN z serii „Patroni naszych ulic”